

NAČRTOVANJE OBRAMBE PRED OROŽJEM ZA MNOŽIČNO UNIČEVANJE V SLOVENIJI

PLANNING OF DEFENCE AGAINST WEAPONS OF MASS DESTRUCTION IN SLOVENIA

Review paper

Povzetek Obramba pred orožjem za množično uničevanje je aktualna tema, o kateri je opravljenih veliko ocen, analiz, poročil in komentarjev različnih avtorjev in strokovnjakov s področja terorizma, ki obravnavajo tudi področje obrambe pred orožjem za množično uničevanje, najbolj pa poudarjajo posledice njegove uporabe. In to kljub temu, da po drugi svetovni vojni in vse do danes ni prišlo do večje neposredne uporabe orožja za množično uničevanje, razen v dveh primerih – uporaba kemičnega orožja v Tokiu in biološkega orožja antraks. Na podlagi omenjenega sklepamo, da lahko tudi v prihodnosti pride do bolj razširjene ali obsežnejše uporabe omenjenega orožja.

Na podlagi zgodovinsko-razvojne, kvalitativne in primerjalne analize delovanja terorističnih skupin avtorja iščeta odgovore na vprašanja kdo, zakaj, kako in kdaj bi lahko uporabili orožje za množično uničevanje.

V osrednjem delu članka so analizirani pravne podlage in ustreznost načrtovanja obrambe pred orožjem za množično uničevanje na politični ravni ter načrtovanje na strateški, operativni in taktični ravni v Slovenski vojski. Poleg ocene možnosti uporabe orožja za množično uničevanje na ozemlju Republike Slovenije se analizirajo in ponujajo tudi morebitne izboljšave na področju načrtovanja obrambe pred orožjem za množično uničevanje.

Ključne besede *Orožje za množično uničevanje, terorizem, načrtovanje obrambe.*

Abstract *Defence against weapons of mass destruction is an ongoing issue, in reference to which several assessments, analyses, reports and comments have already been published by various authors and experts on terrorism which also address defence against weapons of mass destruction, but above all bring attention to the consequences of their use. The authors stress the consequences of their use even though there*

was no major direct use of the weapons of mass destruction since World War II, with the exception of two cases; the use of chemical weapons in Tokyo and the use of the biological weapon anthrax. Based on this it can be concluded that a more widespread or a more extensive use of these weapons is likely to occur in the future.

Taking into account historical and developmental, quantitative or comparative analyses of terrorist groups' operations, the authors seek answers to questions such as who, why, how and when could use the weapons of mass destruction.

The main body of the article presents the analyses of the legal basis and adequacy of planning of defence against weapons of mass destruction at political level and planning at strategic, operational and tactical levels of the Slovenian Armed Forces. In addition to an estimate of a possible use of weapons of mass destruction in the territory of the Republic of Slovenia, the article also provides an analysis of and solutions for possible improvements in planning defence against the weapons of mass destruction.

Key words *Weapons of mass destruction, terrorism, defence planning.*

Uvod Iz zgodovinskih analiz terorističnega delovanja lahko sklepamo, da se tovrstno delovanje stopnjuje iz leta v leto. Na začetku njihovega delovanja smo bili priča oblikam napada, ki so povzročali manjše žrtve (ugrabitve posameznikov in letal, klasična uporaba manj učinkovitih eksplozivnih sredstev). V nadaljevanju pa gre za stopnjevanje terorističnih delovanj v terorističnih akcijah, ki so povzročale večje število žrtev. Stopnjujejo se vse do največjega napada teroristov, ki se je zgodil 11. septembra 2001 na ozemlju Združenih držav Amerike.

Temeljni namen članka je, da na podlagi zgodovinske analize delovanja teroristov predstavi možnost uporabe orožja za množično¹ uničevanje na ozemlju naše države ter pripravljenost Slovenije v obrambi pred učinki delovanja orožja za množično uničevanje.

Iz glavnega namena članka izhajajo naslednji cilji oziroma pridobitev odgovorov na vprašanja: **Kdo** bi lahko uporabil orožje za množično uničevanje? **Zakaj** bi bilo to orožje uporabljeno? **Kako** bi lahko orožje bilo uporabljeno in **kdaj**? Prav tako se išče odgovor na vprašanje, ali je načrtovanje obrambe in zaščite pred orožjem za množično uničevanje v Sloveniji ustrezno na politični, strateški, operativni in taktični ravni, s posebnim poudarkom pri načrtovanju v Slovenski vojski.

¹ Orožje za množično uničevanje je sinonim za jedrsko, radiološko, kemično in biološko orožje.

1 TEORETIČNA IZHODIŠČA ZA PREUČEVANO TEMO

Problematika terorizma, orožja za množično uničevanje, obrambe pred orožjem za množično uničevanje ter sodobnega načina asimetričnega delovanja terorističnih skupin je problematika obravnave različnih znanstvenih disciplin. O razširjenosti obravnavanih tem govori tudi obširna bibliografija, v kateri se avtorji ukvarjajo z različnimi oblikami in metodami delovanja terorističnih skupin ter mogočimi ukrepi za njihovo preprečevanje. S tega področja se v nadaljevanju predstavljajo znanstvena teoretična izhodišča znanstvenikov, ki nam bodo pomagala pri izvedbi ustreznih analiz, ki vodijo k materializaciji dejstev, njihovi pojasnitvi in interpretaciji.

Klasične oblike ogrožanja sveta in s tem Republike Slovenije (RS) vse bolj nadomeščajo moderne oblike ogrožanja varnosti. Glavne značilnosti omenjenih groženj so asimetričnost delovanja, kompleksnost, transnacionalnost, raznovrstnost in nedoločljivost struktur (Rode, 2007, str. 5).

Državne ustanove se soočajo in se bodo soočile z nedržavnim nasprotnikom, ki bo organiziran v mreže, ne pa hierarhično, kot je organizirana večina državnih institucij na področju nacionalne varnosti (Svete, 2004, str. 13).

Poleg asimetričnosti, večplastnosti, raznovrstnosti ter nedoločnosti delovanja terorističnih skupin se v prihodnosti odpirajo možnosti za uporabo orožja za množično uničevanje. Teroristi so že uporabili in lahko uporabljajo tudi v prihodnje komercialne in lahko dostopne komponente za izdelavo JRKB-orožja². Seveda za to potrebujejo veliko znanja, ki ga pa imajo, saj danes znanja ni mogoče zaustaviti niti omejiti.

Michael L. (2007, str. 34–46) poudarja, da razvoj jedrskega orožja zahteva izjemno visoko razvito tehnologijo in znanstvenike ter ustrezne snovi. Kljub temu obstaja verjetnost, da bi teroristične organizacije, kot je Al Kaida, s pomočjo podporne države razvile in verjetno uporabile jedrsko orožje.

V tem kontekstu tudi Allison G. (2006, str. 11) poudarja, da ni samo nekdanja Sovjetska zveza edini potencialni vir jedrskega orožja ali snovi, s katerimi je mogoče izdelati jedrsko orožje. Največja nevarnost prihaja iz Pakistana, ki ima petdeset vrst jedrskega orožja in material za izdelavo še enkrat tolikšne količine orožja. Avtor sklepa, da bi bil lahko Pakistan zaradi sodelovanja med pakistansko obveščevalno službo in Talibani vir za razvoj in uporabo jedrskega orožja.

Kemično in biološko orožje so pred nekaj desetletji razvijale samo najbolj razvite države, danes pa je tovrstno orožje v arzenalih terorističnih skupin. Veliko večino bioloških in kemičnih agensov lahko proizvajajo in skladiščijo ter uporabljajo že posamezne teroristične skupine ali posamezniki. Kljub temu pa je jedrsko orožje težje razvijati in uporabljati – vendar ni nemogoče – menijo Bolz Jr. F., Dudonis. J. K. in Schulz. P. D. (2005, str. 133).

² JRKB orožje – jedrsko, radiološko, kemično in biološko orožje.

Mahen S. in Griset L. P. (2008, str. 283) izpostavljata, da današnji teroristi lahko izbirajo vrsto orožja s tako zmogljivostjo, da bi lahko uničili velik del planeta in povzročili milijone žrtev. Uporaba takega orožja bi povzročila globalno paniko in paralizirala vlade, ki bi poskušale odgovoriti na nastalo krizo.

Napredek biološke znanosti v bližnji prihodnosti povečuje nevarnost uporabe biološkega orožja, prav tako pa se povečuje verjetnost napada s kemičnim orožjem (Rode 2010, str. 33).

Prav tako Čaleta (2010, str. 52) meni, da v prihodnosti obstaja morebitna grožnja, da bodo teroristi uporabili kemično in biološko orožje, saj je tovrstno orožje razmeroma poceni in ga je lahko izdelati. Čaleta poudarja, da so jedrska sredstva za večino terorističnih skupin nedosegljiva, nikakor pa ne izključuje možnosti njihove uporabe, saj je po razpadu Sovjetske zveze iz varovanih skladišč izginila velika količina jedrskih snovi, s katerimi je mogoče izdelati jedrsko bombo. Čaleta tudi izpostavlja, da ne smemo pozabiti na radiološke snovi, ki se uporabljajo v medicini, industriji in raziskovalnih ustanovah, do katerih bi teroristi lažje prišli zaradi nižje stopnje varovanja. Njihova uporaba bi, povezana z drugimi vrstami orožja in neugodnimi vremenskimi razmerami (veter), povzročila veliko ogroženost življenja na večjem območju.

Ena od držav, ki posredno podpira teroristične skupine in njihove cilje, je gotovo Sirija, ki ima razvito biološko in kemično orožje od leta 1986. Strokovnjaki z Bližnjega vzhoda opozarjajo, da imajo razvite tudi kemične balistične izstrelke. Nekateri dokazi kažejo na to, da ta država vztrajno poskuša razviti tudi jedrsko orožje, Hashim S. Ahmed (2006, str. 74–76).

Slovenska vojska (SV) je pomemben del in subjekt nacionalne varnosti sistema RS in se aktivno vključuje pri upiranju terorizmu na nacionalni in mednarodni ravni. V tem smislu se, kot ugotavlja Ivanuša (2007b, str. 4), »neizogibno pojavlja potreba po drugačnih oziroma dodatnih znanjih, pomembnih za vsakega posameznika, pripadnika oboroženih in drugih varnostnih sil v državi. Gre za aplikativna znanja, ki so sinteza dela različnih strokovnjakov in znanstvenih disciplin«. Ivanuša (2007b, str. 4) se sprašuje: »Kdo bo varoval oborožene sile v primeru JRKB dogodka in kako bodo posamezniki in enote preživele JRKB okolje, saj je od njih odvisna varnost civilnega prebivalstva, zaščitenost kritičnih infrastruktur in tudi s tem stabilnost države v celoti.«

»Oborožene in varnostne sile demokratičnih držav so pomemben dejavnik pri obrambi pred JRKB terorizmom, saj se od njih pričakuje, da bodo predvidele grožnjo in se zaščitile, da bi v nadaljevanju lahko nudile pomoč in podporo ostalim državljanom. Pri tem je zelo pomembno izobraževanje in usposabljanje pripadnikov oboroženih in varnostnih sil za JRKB obrambo, na vseh ravneh, tako strokovni, dodiplomski in podiplomski ravni« (Podbregar, Ivanuša, 2007b). Kot ocenjujeta Podbregar in Ivanuša (2007b), »izobraževanje in usposabljanje še ni na ustrezni ravni«.

Kakšen pomen se pripisuje izobraževanju in usposabljanju, nam pokažejo Združene države Amerike (ZDA). ZDA so leta 2001 ustanovile Ministrstvo za domovinsko varnost, v katerem so združili zmogljivosti in znanje prej ločenih vladnih služb, uradov in agencij. Ugotovili so, da so sodobne grožnje varnosti – med njimi tudi terorizem – preveč večplastne, da bi se z njimi parcialno ukvarjale posamezne službe.

Kljub temu so bili odzivi služb, uradov in agencij ter Ministrstva za domovinsko varnost ob orkanu Katrina avgusta in septembra 2005 neustrezni. Neustrezna je bila koordinacija med službami, pokazalo se je tudi pomanjkanje znanja (Watson, 2007, str. 58), zato je bila ustanovljena Univerza za nacionalno varnost. Ta primer nam kaže, kakšen pomen takemu izobraževanju daje razvita država, kot je ZDA, in potrjuje mnenje Podbregarja in Ivanuše, da je zelo pomembno izobraževanje in usposabljanje pripadnikov oboroženih in varnostnih sil za JRKB-obrambo na vseh ravneh, tako strokovni, dodiplomski in podiplomski ravni.

Podbregar in Ivanuša (2007c, str. 118) ugotavljata, »da sta biološko orožje in kemično orožje ‚orožji prihodnosti‘ in bosta v kombinaciji z radiološkim in jedrskim orožjem najpogosteje uporabljeni na zgodnji stopnji konflikta, kar bi destabiliziralo varnostni sistem in logistično bazo ter povzročilo njun zlom«.

Skupina ameriških strokovnjakov³ je 2. junija 2007 poslala senatu ZDA memorandum na temo Obramba ZDA pred orožji za množično uničevanje. Strokovnjaki z različnih področij so ugotovili, da je sprejeti zakon leta 1996 Obramba pred orožji za množično uničevanje zelo pomemben prvi korak, vendar so tudi nadaljnja prizadevanja bistvenega pomena, če želijo ZDA preseči svojo občutljivost na grožnje z uporabo orožja za množično uničevanje. Skupina strokovnjakov ugotavlja, da:

- »Orožja za množično uničevanje so vedno bolj dostopna terorističnim skupinam.
- Vse večja je verjetnost, da bodo teroristične skupine uporabile orožja za množično uničevanje proti ZDA.
- ZDA so zelo slabo pripravljene za obrambo ali omejevanje škode JRKB napada.«

2 METODOLOGIJA

Pri preučevanju teme načrtovanje obrambe pred orožjem za množično uničevanje je bila uporabljena metoda zbiranja glavnih in sekundarnih virov. Slednji vključujejo predvsem dela pomembnejših teoretikov oziroma znanstvenikov, ki so bila na razpolago v akademskem okolju in se ukvarjajo s terorizmom, orožjem za množično uničevanje in načrtovanjem obrambe. Glavni viri vsebujejo nacionalne in mednarodne zakone o obrambi pred orožjem za množično uničevanje. S to metodo so bila ugotovljena dejstva, na podlagi katerih so narejene klasifikacije, ki vodijo k materializaciji dejstev, njihovi pojasnitvi in interpretaciji. Tovrsten način raziskovanja je bil izbran, ker se tema opira predvsem na konceptualno analizo sekundarnih virov, saj

³ Allison, Graham T., Matthew Bunn, Ashton Carter, John Deutch, Richard Falkenrath, John Holdren, Robert Newman, in Joseph Nye. »Obramba ZDA proti orožju za množično uničevanje.« Memorandum, Harvard University, Belfer Center za znanost in mednarodne zadeve, 1997.

je njen cilj pojasniti teoretični pomen delovanja terorističnih skupin s poudarkom na mogoči uporabi orožja za množično uničevanje v prihodnosti.

Z metodo teoretskega raziskovanja sta bili izvedeni analiza in interpretacija primarnih virov.

Pri interpretaciji sta bili najprimernejši zgodovinska analiza in funkcionalna metoda. Prva nam omogoča pojasniti, kako je določeni primarni vir nastal, druga pa, zakaj je nastal. To raziskovanje je dopolnjeno še s primerjalno metodo analize pisnih virov.

Posebno mesto v preučevanju zavzema zgodovinska analiza, pri kateri gre za upoštevane preteklih dejanj, ki vsebujejo sestavine terorističnega delovanja. Z zgodovinsko analizo pa se analizirajo teroristična delovanja v preteklosti – v določenih logičnih časovnih intervalih – in ocenijo izvajalci delovanj, uporabljena sredstva, metode ter učinkovitost delovanja.

Pri tem je bila uporabljena zgodovinsko-razvojna analiza, ki pokaže usmerjenost v zgodovinskem razvoju. Zaradi primerjave različnih, a vendarle primerljivih procesov, dogodkov in pojavov, povezanih z delovanjem različnih terorističnih skupin, je bila še posebej uporabljena primerjalna zgodovinska analiza. S pomočjo te metode in analize različnih zgodovinski primerov delovanja terorističnih skupin se ugotavljajo podobnosti in razlikosti delovanja teroristov, ocenijo metode in predvidi mogoče dodatno stopnjevanje delovanj z uporabo orožja za množično uničevanje.

Z metodo triangulacije so podatki preverjeni in povzeti iz različnih virov ter z metodo kvalitativne analize oblikovani dejavniki in domneve, ki nakazujejo na možnost uporabe orožja za množično uničevanje.

Glavne omejitve pri oblikovanju prispevka so podobne tistim, ki jih je Čaleta (2010, str. 93) opredelil, v katerih navaja, da »(1) široko zasnovana tematika boja proti terorizmu odpira številna vprašanja, na katera kljub udejanjenju nešteti ciljev ni mogoče v celoti odgovoriti; (2) razmere, povezane z mednarodnim terorizmom, se vseskozi spreminjajo. Proces globalizacije vedno znova odpirajo nove vzroke za pojavljanje različnih oblik frustracij in odporov, ki se ne nazadnje zrealijo v pojavu terorizma«.

3 ZGODOVINSKI PREGLED TERORISTIČNIH DELOVANJ

Da bi dosegli cilj zgodovinsko-razvojnega analize, se na začetku kronološko predstavljajo teroristični napadi.

Prva faza terorističnih delovanj

Začetke izvajanja organiziranih oblik delovanja opisujeta Ivanuša in Podbregar (2008, str. 36)⁴.

Skupna značilnost prvih terorističnih delovanj je, da so bili napadi oboroženih skupin teroristov izvedeni z osredotočenimi cilji, ki so zahtevali medijsko pozornost in izpustitev zapornikov ter manjše število žrtev.

Druga faza terorističnih delovanj

Stopnjevanje terorističnih delovanj je očitno tudi iz navedenih dogodkov, ki jih opisujeta Ivanuša in Podbregar (2008, str. 37)⁵.

Skupna značilnost stopnjevanih terorističnih delovanj je, da so teroristi izvajali napade s klasičnim orožjem, katerega cilji so veliko število žrtev, strah in panika med prebivalstvom. Končni cilj pa je vplivanje na mednarodne in vladne organizacije posameznih držav.

Tretja faza terorističnih delovanj

V tretjo fazo lahko uvrstimo aktivnosti teroristov, ki dodatno stopnjujejo teroristično delovanje, katerega cilj je še večje število žrtev. Prav tako jih opisujeta Ivanuša in Podbregar (2008, str. 38)⁶.

⁴ »Leta 1968, ugrabitev potniškega letala družbe El Al. Ugrabitev se je končala brez žrtev.

Leta 1972, poskus ugrabitve in pokol na letališču Lod v Izraelu. Ugrabitelji so ubili 26 oseb, 80 pa ranili.

Leta 1972, pokol izraelskih športnikov na olimpijskih igrah v Münchnu. Pripadniki radikalne palestinske organizacije so ubili 11 izraelskih športnikov.

Leta 1985, ugrabitev potniške ladje Achille Lauro. Zahteva teroristov je bila izpustitev 50 rojakov iz izraelskih zaporov. Dogodek se je končal tako, da so se teroristi sami predali.«

⁵ »Leta 1988, sestrelitev potniškega letala Pan Am. Umrlo je 259 potnikov in članov posadke ter 11 domačinov.

Leta 1993, bombni napad na World Trade Center v New Yorku. Eksplodirala je bomba v tovornjaku, pri tem je umrlo 6 ljudi, več kot 1000 pa je bilo ranjenih. Odgovornost za napad je prevzel Osama bin Laden.

Leta 1995, bombni napad na zvezno zgradbo v Oklahoma Cityju. Umrlo je 168 ljudi, med njimi 10 otrok.

Leta 1998, bombna napada na ameriški ambasadi v Keniji in Tanzaniji. Eksploziv, podtaknjen v avtomobilu, je zahteval 247 življenj in 4000 ranjenih. Napad so izvedli islamski skrajneži, povezani z Osamo bin Ladnom.«

⁶ »11. septembra 2001 so bili koordinirani teroristični napadi v ZDA, ki jih je z ugrabljenimi letali domnevno izvedla teroristična skupina Al Kaida. Napadi so bili največji samomorilski napadi v zgodovini in največji napad na ZDA na njihovem ozemlju. Žrtev je bilo več kot tri tisoč.

Leta 2002, napad na turistično središče na Baliu. Več eksplozij v nočnih klubih na Baliu je zahtevalo najmanj 182 in več kot 250 ranjenih.

Leta 2002, zajetje talcev na moskovskem gledališču. Oboroženi napadalci so zajeli 700 talcev. Med reševalno akcijo je bilo ubitih več sto talcev in vsi ugrabitelji.

Leta 2004, eksplozija na vlakih v Madridu. V štirih eksplozijah na potniških vlakih v Madridu je umrlo najmanj 190 ljudi, skoraj 1000 je ranjenih.

Leta 2004, zajetje otrok v Beslanu v Južni Osetiji. Umrlo je 334 talcev, med njimi 186 otrok, več sto je bilo ranjenih. Poleg tega je umrlo tudi vseh 30 ugrabiteljev.«

Skupna značilnost naknadno stopnjevanih terorističnih delovanj je, da teroristi še vedno napadajo s klasičnim orožjem, ki ima za cilj veliko število žrtev predvsem med civilnim prebivalstvom, in pokazati državam, mednarodnim organizacijam in vladnim organizacijam, da se bo njihov boj v prihodnosti še stopnjeval. Tako dajejo vedeti, da je v prihodnosti pričakovati še obsežnejše napade, ki bodo lahko imeli še strahotnejše posledice.

Za teroristično uporabo orožja za množično uničevanje lahko izpostavimo dva primera:

- Po drugi svetovni vojni leta 1995 so prvič uporabili kemično orožje v Tokiu. Japonska verska sekta je v zabojnike podzemne železnice v Tokiu podtaknila smrtonosni živčni plin sarin. Umrlo je 12 ljudi, poškodovanih pa jih je bilo več tisoč.
- Drugi primer uporabe orožja za množično uničevanje je uporaba biološkega orožja antraksa (antraks ali vranični prisad, ki ga povzroča bakterija *Bacillus anthracis*). Pisma s sporami antraksa so bila dostavljena na različne vladne in medijske urade, zaradi česar je bilo okuženih 23 ljudi, od katerih jih je pet umrlo.

4 OCENA KDO, ZAKAJ, KAKO IN KDAJ BI TERORISTI UPORABILI OROŽJE ZA MNOŽIČNO UNIČEVANJE

4.1 Kdo so posamezniki ali oborožene skupine, ki opravljajo opisana teroristična delovanja

Ločimo individualne in skupinske motive za opravljanje teh napadov. Odvisni so od religioznega, zgodovinskega, družbenopolitičnega in socialno-ekonomskega okolja. Nedog (2002, str. 55) ugotavlja, »da so posamezniki čustveno ranjene osebe, ki izhod iz brezizhodnega položaja vidijo v samomoru. Take posameznike izkoristijo teroristične skupine, ki jih pripravijo v samomorilske napadalce. Nenehni samomorilski bombni napadi v Izraelu in teroristični napad na ZDA 11. septembra 2001 so dokončno pokazali, da je samomorilski napad postal skrajna metoda teroristične dejavnosti. Samomorilski teroristični napadi že od osemdesetih let zaznamujejo način asimetričnega bojevanja različnih terorističnih in uporniških skupin zoper nasprotnika.«

Skupine, ki bi lahko teroristično delovale z orožjem za množično uničevanje, bi lahko opredelili kot tiste skupine, ki so do zdaj izvajale različne oblike terorizma, kot so umori, ugrabitve, eksplozije, sabotaže, bombni in samomorilski napadi.

4.2 Zakaj bi teroristične skupine uporabile orožje za množično uničevanje

Ko govorimo o motivih za izvajanje napadov z orožjem za množično uničevanje, lahko opredelimo individualne in skupinske motive.

- Individualni motivi izhajajo iz občutka nemoči, obupa, poniževanja ali želje po maščevanju.
- Skupinski motivi pa izhajajo iz dejstva, da bi lahko uporaba orožja imela velike učinke na centre odločanja (mednarodne in vladne organizacije).

Oboji pa so odvisni od okolja (religioznega, zgodovinskega, družbenopolitičnega in socialno-ekonomskega ter kulturnega). Velikokrat se zgodi, da so individualni motivi za izvajanje tovrstnih napadov enaki skupinskim. Navedeno lahko opazimo v družbah, v katerih ima pomembno vlogo religija, in tam, kjer so neugodne družbenopolitične razmere posledica sobivanja dveh različnih narodov na skupnem ozemlju, kar najpogosteje vodi v boj za neodvisnost. Moghadam (2005, str. 7) ugotavlja, »da se je obenem treba zavedati dejstva, da članstvo v teroristični skupini posameznikom zopet povrne občutek pripadnosti, dobljen socialni status in posledično skupinski cilji postajajo njegovi lastni«.

Motive za izvajanje napada z orožjem za množično uničevanje Moghadam (2005 str. 9) opredeljuje kot:

- religiozna prepričanja,
- ideološki in nacionalistični naboj,
- povračilo za ponižanje,
- željo po večji moči.

Kiknadze T. (str. 53) izpostavlja naslednje motive: denar (način služenja denarja), ideološko opredelitev, aktivno vplivanje na spremembo sveta, željo po avtoritativni nadvladi, maščevanje in samopotrditve.

Odgovor na vprašanje, zakaj bi teroristične skupine uporabljale orožje za množično uničevanje, lahko najdemo v učinkih, ki bi jih dosegli. Te učinke lahko uvrščamo v naslednje kategorije:

- povzročanje čim večjega števila žrtev in gmotne škode;
- povzročanje občutka strahu in panike med celotnim prebivalstvom;
- omejeno zasedanje in upravljanje izbranega ozemlja ali države;
- nasilno spreminjanje družbene ureditve;
- prevzem oblasti;
- vpliv na tretje države o priznavanju samostojnosti;
- vpliv na mednarodne organizacije in centre moči o upoštevanju zelenega končnega stanja.

4.3 Kako bi teroristične skupine lahko uporabile orožje za množično uničevanje

Teroristične skupine bi lahko uporabile orožje za množično uničevanje z JRKB-napadom ali izpustom nevarnih snovi.

Ivanuša in Podbregar (2008, str. 87) ugotavljata: »**JRKB-napad** je napad z namenskimi eksplozivi in orožji za množično uničevanje (jedrsko, radiološko, kemično ali biološko orožje). **Izpust nevarnih snovi** so nesreče pri proizvodnji, skladiščenju, rokovanju in prevozu JRKB-orožij in nesreče pri proizvodnji, skladiščenju, prevozu, uporabi in zlorabi toksičnih industrijskih JRKB-snovi.«

Naprej Ivanuša in Podbregar (2008, str. 88) navajata: »**Jedrsko orožje** je namenjeno povzročitvi obsežne materialne škode in velikega števila človeških žrtev. Za doseganje takšne moči izkoristimo sproščanje velikih količin energije pri procesih cepitve ali zlivanja jeder radioaktivnih izotopov. Kot posledica uporabe jedrskega eksploziva se ob eksploziji pojavijo začetna radioaktivna sevanja, pozneje še radioaktivna kontaminacija območja in inducirano sevanje. Kot **Radiološko orožje** opredeljujemo naprave, namenjene razpršitvi radioaktivnih sevalcev v okolico. Za to lahko uporabimo eksplozivne naprave, pri katerih dosežemo razpršitev s pomočjo eksplozije klasičnega eksploziva, ali uporabimo manj opazne ali prikrite sisteme za razpršitev npr. aerosolov.«

V novejšem času se vse pogosteje izpostavlja morebitna ogroženost zaradi uporabe radiološke disperzivne naprave oziroma umazane bombe. Ta bi razpršila radioaktivne snovi po širši okolici. Običajne radioaktivne snovi, ki se uporabljajo v industriji, medicini in raziskavah, se lahko uporabijo skupaj s konvencionalnim eksplozivom v taki napravi (Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi, str. 5).

O **kemičnem orožju** govorimo, ko gre za »izpust« strupenih kemičnih snovi v okolje, ki s svojimi fizikalno-kemičnimi lastnostmi delujejo strupeno in škodljivo ali uničevalno na živ organizem in torej povzročijo začasno ustavitev normalne funkcije, trajno poškodbo ali smrt organizma. Bojni strupi so živčni bojni strupi, mehurjevci, dušljivci, dražljivci in solzivci ter splošni strupi. Kemično orožje se lahko uporabi tako, da se razširi s pomočjo eksploziva, razpršilci, letali, aktiviranjem bomb, napolnjenih s strupom, ter z uporabo projektilov, v katerih je (Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi, str. 5).

Ivanuša in Podbregar (2008, str. 90) ugotavljata, da »**biološko orožje** predstavlja uporabo bioloških agensov, patogenih mikroorganizmov in toksinov kot sredstev za povzročitev bolezni pri ljudeh in živalih. Biološko orožje se od jedrskega, radiološkega in kemičnega orožja razlikuje predvsem v tem, da je njegova ‚aktivna substanca‘ mikroorganizem, ki mora preživeti izpust in nato potovati do ciljnega objekta ter povzročiti bolezen.«

5 NAČRTOVANJE OBRAMBE IN ZAŠČITE PRED OROŽJEM ZA MNOŽIČNO UNIČEVANJE NA POLITIČNI, STRATEŠKI, OPERATIVNI IN TAKTIČNI RAVNI

Glavni namen tega poglavja je oceniti in analizirati akte vodenja in poveljevanja (pravne podlage), ki opredeljujejo Načrtovanje obrambe in zaščite na politični ravni ter znotraj SV na strateški, operativni in taktični ravni. Prav tako je namen na podlagi posnetega stanja, poglobljene ter primerjalne analize ovrednotiti zdajšnje

stanje, predstaviti ugotovitve in v razpravi predstaviti predlog mogočih rešitev za bolj ustrezno načrtovanje obrambe.

5.1 Pravne podlage za politično raven načrtovanja obrambe pred orožjem za množično uničevanje

Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu⁷ – Državni zbor Republike Slovenije obsoja sleherni terorizem. Zanj ni nikakršnega opravičila in se pridružuje odločnosti mednarodne skupnosti v enotnem in skupnem boju proti terorizmu, ki ogroža tako posameznika kot ves svet.

Resolucija o strategiji nacionalne varnosti⁸ RS je temeljni dokument na področju nacionalne varnosti. Vire ogrožanja predstavljajo subverzivna dejavnost, grožnja z agresijo, vojaški napad, množične migracije, terorizem, organizirani kriminal, uničevanje okolja, gospodarske blokade, vključno z energetske krizo, informacijske oziroma kibernetске blokade ali delovanje, zdravstveno-epidemiološka ogrožanja ter naravne in druge nesreče.

Zakon o obrambi⁹ opredeljuje področje zoperstavljanja terorizmu predvsem v delu, v katerem opredeljuje obveščevalne in protiobveščevalne ter varnostne naloge. Zakon določa tudi medresorsko usklajevanje ter dovoljuje izmenjavo obveščevalnih podatkov s tujimi vojaškimi obveščevalnimi in varnostnimi organi, kar določa 5. odstavek 33. člena: »Obveščevalno-varnostna služba ministrstva pri opravljanju svojih nalog sodeluje z ministrstvom, pristojnim za notranje zadeve, s policijo in Slovensko obveščevalno-varnostno agencijo ter z njimi izmenjuje obveščevalne informacije. Obveščevalno-varnostna služba ministrstva lahko izmenjuje obveščevalne informacije s tujimi vojaškimi obveščevalnimi in varnostnimi službami po predhodnem soglasju ministra.«

Zakon o službi v SV¹⁰ omogoča v več členih pravno podlago za delovanje SV v primeru terorizma. Širši okvir vsebuje 21. člen, ki govori o pripravljenosti in vojaški obrambi. Delovanje SV ob izvršenem terorističnem napadu v Sloveniji omogoča 23. člen, ki govori o sodelovanju ob naravnih in drugih nesrečah.

Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami¹¹ je s stališča obravnavane teme pomemben vir za urejanje delovanja civilne zaščite in reševanja, ko nastopijo posledice terorističnega delovanja. Zakon za temeljne naloge sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami med drugim določa:

- odkrivanje, spremljanje in preučevanje nevarnosti naravnih ter drugih nesreč,
- preprečevanje naravnih in drugih nesreč,

⁷ Uradni list RS 81/2001.

⁸ Uradni list RS 56/2001.

⁹ Uradni list RS 103/2004.

¹⁰ Uradni list RS 68/2007.

¹¹ Uradni list RS 51/2006.

- obveščanje, opozarjanje in alarmiranje o pretečih nevarnostih ter dajanje napotkov za zaščito, reševanje in pomoč,
- izobraževanje in usposabljanje za zaščito, reševanje in pomoč.

Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi¹² (v nadaljevanju Državni načrt) opredeljuje vse potrebne organe, postopke, sile in sredstva za obrambo pred orožjem za množično uničevanje.

S stališča obravnavane teme nas zanima, kakšne naloge so opredeljene za SV.

SV se v Državnem načrtu prvič omenja v četrtem poglavju. V posebnem odstavku tega poglavja so opredeljene sile, sredstva in viri za izvajanje obrambe pred orožjem za množično uničevanje ter enote in službe, ki se odzivajo takoj oziroma najpozneje v 30 minutah. V tabelarni preglednici na strani 22 je pod zaporedno številko 12 opredeljena helikopterska enota SV z nalogo »helikopterski prevozi poškodovanih, nujna medicinska pomoč s podporo helikopterjev za reševanje iz višin«.

SV se omenja tudi v odstavku četrtega poglavja Državnega načrta, ki govori o enotah in službah, ki se lahko aktivirajo v 24 urah in več. V tabelarni preglednici na strani 26 pod zaporedno številko 5 so opredeljeni 18. bataljon JRKBO, 14. inženirski bataljon in druge enote SV z nalogo »radiološka, biološka in kemijska detekcija in dekontaminacija, pomoč pri odpravljanju prometnih ovir, postavitev začasnih mostov, sodelovanje SV pri aktivnostih zaščite, reševanja in pomoči skladno z načrti (UJME 1-10)«.

5.2 Pravna podlaga načrtovanja obrambe pred orožjem za množično uničevanje v SV na strateški, operativni in taktični ravni

Področje načrtovanja delovanj SV je opredeljeno v operativnem načrtovanju¹³, ki je pojasnjeno v Navodilih za štabno delo¹⁴, in natančneje opredeljeno leta 2007 na podlagi krovnega dokumenta Nata za operativno načrtovanje: Navodilo za operativno načrtovanje¹⁵ ter Zavezniška združena doktrina za operativno načrtovanje¹⁶.

V SV se uporabljata dve glavni kategoriji operativnega načrtovanja – to sta predhodno načrtovanje in načrtovanje kriznega odzivanja.

¹² Državni načrt, šifra: 214-00-167/2003-30.

¹³ Operativno načrtovanje opisuje logično zaporedje postopkov, ki jih izvajajo poveljniki in štab, da bi analizirali situacijo, izločili zahteve poslansva ter določili najboljšo metodo za uresničitev dodeljenih nalog in želenega vojaškega končnega stanja. Prav tako vključuje identifikacijo vojaških sil in zmogljivosti za izvedbo bojnega ali nebojnega delovanja ter načrtovanje njihove razmestitve in uporabe.

¹⁴ Furlan B., Pelaj A., Božič D., Cerkovnik J. (2007): Navodilo za štabno delo, Ljubljana, PDRIU.

¹⁵ Avdulla Pelaj, 2005: Navodila za operativno načrtovanje, Revizija 1, koordinirani osnutek, junij 2004, PDRIU, Ljubljana (prevod, ACO Guidelines for Operational Planning, Revision 1, Co-ordinated Draft - SHAPE 1220/SHOPJ 0040-101321).

¹⁶ Avdulla Pelaj, 2006: Zavezniška združena doktrina za operativno načrtovanje, Ratificirani osnutek, 2005, PDRIU, prevod, Ljubljana.

Predhodno načrtovanje

Predhodno načrtovanje se opravlja za pripravo SV na spoprijemanje z morebitnimi prihodnjimi varnostnimi tveganji. Zahteva dve posebni vrsti načrtov: Stalni obrambni načrt in Načrt za delovanje v različnih razmerah. Zanima nas slednji, to je Načrt za delovanje v različnih razmerah.

Načrt za delovanje v različnih razmerah

Preprosti načrti za delovanje v različnih razmerah so načrti za delovanje ob naravnih nesrečah (požar, poplave, potres ... itn.). Najbolj zahtevni in celoviti načrti za delovanje v različnih razmerah so načrti, ki se razvijajo za prihodnja delovanja pri sodelovanju enot SV v operacijah kriznega odzivanja in pri načrtovanju obrambe pred orožjem za množično uničevanje. Tovrstni načrti se lahko izdelujejo tudi v sodelovanju z drugimi vojskami zveze Nato, če razmere tako zahtevajo.

V sklopu načrtovanja za delovanje v različnih razmerah SV skladno z izhodišči jasno, konkretno in celovito načrtuje obrambo pred orožjem za množično uničevanje na strateški, operativni in taktični ravni¹⁷.

Pri pripravi konkretnih načrtov za vse tri ravni poveljevanja SV upošteva izhodišča, okvirje in naloge, ki so za SV opredeljene v Zakonu o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami ter v Državnem načrtu zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi.

Zaradi priprave na izvedbo ukrepov obrambe in zaščite pred orožjem za množično uničevanje je SV na **strateški ravni** izdala Direktivo za izdelavo načrta delovanja in delovanje SV pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah¹⁸, ki opredeljuje priprave, izvedbo, naloge podrejenih enot, koncept izvedbe, usposabljanje, delovanje pri zaščiti, reševanju in pomoči, logistično zagotovitev ter poveljevanje in zveze.

Na operativni ravni je Poveljstvo sil SV izdalo Načrt delovanja enot SV pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah¹⁹, v katerem se določa, da SV sodeluje pri izvajanju nalog zaščite, reševanja in pomoči skladno z zakonom, njeno organiziranostjo, opremljenostjo in usposobljenostjo.

Na taktični ravni so vse enote pripravile Načrt enot pri zaščiti, reševanju in pomoči ob naravnih in drugih nesrečah. V načrtih so opredeljene naloge poveljstva in enot na taktični ravni (brigada, bataljon), ki bodo zagotovile sposobnost reagiranja na različne oblike groženj ob naravnih in drugih nesrečah. Zagotovile bodo tudi učinkovito sodelovanje v sistemu zaščite, reševanja in pomoči ob ogrožanju vojaških

¹⁷ *Strateško raven poveljevanja predstavlja Generalštab SV, operativna raven je Poveljstvo sil, taktična raven pa so brigade, bataljoni ter nižje taktične enote (čete, vodi).*

¹⁸ *Direktiva načelnika GŠSV št. 842-1/2009-33.*

¹⁹ *Načrt poveljnika poveljstva sil št. 842-1/2010-7, z dne 12. 1. 2010.*

objektov SV in pri izvedbi aktivnosti sodelovanja ter vključevanja enot kot dopolnilne sile v združenih formacijah pri aktivnostih zaščite in reševanja. Omenjeno naj bi veljalo za objekte, ki niso v lasti SV, in ko aktivnosti presegajo zmogljivosti enot civilne zaščite oziroma kadar ni ustreznega strokovnega znanja ali zmogljivosti.

Taktične enote SV imajo poleg načrtov izdelane še standardne operativne postopke²⁰ (SOP) na temo **stopnje JRKB-ogroženosti in zaščitna sredstva**, v katerih se opredeljujejo splošne stopnje JRKB-ogroženosti s predpisanimi zaščitnimi ukrepi, ki jih zahtevajo, ter postopke in stopnje zaščite pripadnikov in enot doma ter v okviru Nata. SOP določa stanje pripravljenosti enot glede na ocenjeno ali dejansko ogroženost oziroma grožnje z napadom z JRKB-orožjem. Opredeljuje stanja pripravljenosti v primeru ogroženosti z JRKB-orožjem, predpisuje grožnji ustrezno osebno zaščito ter alarmni znak, ki opozarja na pretečo nevarnost.

6 RAZPRAVA IN UGOTOVITVE

Izhajajoč iz predstavljenih normativnih podlag, vsebin in ugotovitev se nam zastavlja končno vprašanje, kakšna je možnost uporabe orožja za množično uničevanje na ozemlju RS ali v sosednjih državah.

Ocene pristojnih služb so, da je ogroženost Slovenije zaradi tovrstnih terorističnih napadov nizka. Ne glede na to ni mogoče popolnoma izključiti možnosti, da bi bila v prihodnosti tudi Slovenija tarča terorističnih napadov z omenjenim orožjem.²¹

Naslednje vprašanje je, katere predpostavke in dejstva govorijo o neznatni, vendar mogoči uporabi orožja na ozemlju RS ali sosednjih držav.

Odgovor na vprašanje lahko poiščemo v mnenjih, ocenah ter opozorilih znanstvenikov, ki so predstavljeni v prvem poglavju. Poleg tega pa nam delni odgovor ponujata operatika (umetnost vojskovanja) in proces operativnega načrtovanja.

Temelj vsakega načrtovanja so domneve, ki jih na podlagi obveščevalnih ocen (ocene stanja) in analiz ovrednotimo kot dejstva ali jih ovržemo. Da bi lahko eno domnevo o mogoči uporabi orožja za množično uničevanje ovrednotili kot dejstvo, mora biti opravljena celovita obveščevalna ocena, ki obsega: oceno ozadja (zgodovinsko, etnično, kulturno, socialno, politično, geografsko in humanitarno oceno), podrobno oceno nasprotnika ali terorističnih skupin z oceno zmogljivosti ter podrobno analizo vseh dejstev in domnev.

²⁰ Standardni operativni postopki (SOP) so akti poveljevanja, s katerimi poveljnik predpisuje način izvedbe določenih aktivnosti. Z njimi poveljnik določa postopke običajnih, rutinskih opravil v poveljstvu ali postopke pri izvedbi bojnih nalog, s katerimi želi zagotoviti usklajenost izvedbe naloge v vseh podrejenih enotah, na primer za opravljanje dežurne službe, za premestitev poveljniškega mesta, za zavarovanje rajona razmestitve ipd. (Navodilo za štabno delo, 2007, str. 7–3)

²¹ Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožja ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi, str. 9.

V predstavljenih vsebinah se nam ponuja kar nekaj dejstev in domnev o mogoči uporabi orožja za množično uničevanje.

Dejstva, ki izhajajo iz ocen znanstvenikov, zgodovinsko-razvojne, kvalitativne in primerjalne analize delovanja terorističnih skupin, lahko opredelimo:

- Glavne značilnosti terorističnih delovanj so asimetričnost delovanja, večplastnost, zapletenost, raznovrstnost in nedoločljivost struktur.
- Državne institucije se bodo spoprijemale z nedržavnim nasprotnikom, ki bo organiziran v mreže, ne pa hierarhično, kot je organizirana večina državnih institucij na področju nacionalne varnosti.
- Teroristi so že uporabili in lahko uporabljajo tudi v prihodnje komercialne in lahko dostopne komponente za izdelavo orožja za množično uničevanje.
- Napredek biološke znanosti povečuje nevarnost uporabe biološkega orožja v bližnji prihodnosti.
- Biološko orožje in kemično orožje sta »orožji prihodnosti« in bosta v kombinaciji z radiološkim in jedrskim orožjem najpogosteje uporabljeni na zgodnji stopnji konflikta, kar bi destabiliziralo varnostni sistem in logistično bazo ter povzročilo njun zlom.
- Teroristične skupine pri svojem terorističnem delovanju v časovnem intervalu od 10 do 17 let stopnjujejo delovanje glede na učinkovitost in uporabljene metode delovanj.
- Teroristi vsako leto povečujejo učinkovitost napadov. Tako dajo vedeti, da so vedno bolj organizirani in da lahko pridobijo ali razvijajo orožje za množično uničevanje.
- Teroristi imajo individualne motive, ki največkrat sovpadajo s skupinskimi motivi. Tako teroristi posamezniki kot skupine se zavedajo, da bi lahko uporaba orožja za množično uničevanje imela velike učinke na mednarodne in vladne agencije.
- Najbolj dejavne in skrajno ekstremistične so organizacije, ki izhajajo iz islamskega fundamentalizma. Prav skrajne islamske organizacije so potencialne uporabnice orožja za množično uničevanje.
- Pakistan je država, v kateri so privrženci najbolj ekstremističnih terorističnih organizacij. Po nekaterih ocenah so na ključnih položajih simpatizerji terorističnih delovanj, ki bi lahko pomagali teroristom, da pridejo do orožja za množično uničevanje, ki ga ta država ima.

Kot domneve, ki so podlaga za oblikovanje dejstev in izvajanje procesa operativnega načrtovanja, lahko izpostavimo:

- Ena od empiričnih domnev je, da samo v Nemčiji živi 30.000 oseb, ki bi jih lahko uvrstili med islamske skrajneže. Le v Berlinu naj bi živelo približno 4000 oseb, potencialnih islamskih skrajnežev. Islamski skrajneži, živeči v Evropi, naj bi bili rekrutacijska baza Al Kaide.
- Pridobitev orožja za množično uničevanje naj bi od nastanka Al Kaide spadala med prednostne cilje tega terorističnega omrežja. Ideologija Al Kaide, njeni cilji, javne izjave in dejavnosti – vse to kaže, da bi organizacija izvedla jedrski napad, če bi imeli sredstva za to. Obstajajo številni dokazi, da se Al Kaida ukvarja s tem načrtom.

- Starodavna teorija vojskovanja pravi, da če je nasprotnik močnejši (v tem primeru je to Nato na čelu z ZDA), se ga samo dotikaj in mu povzroči škodo ter vplivaj na njegovo enotnost in moralo (**Sun Tzu Wu**). Zato lahko domnevamo, da bi teroristi z razvojem in uporabo manjših umazanih bomb lahko poskušali vplivati na kohezivnost zveze Nato in tako dosegli svoje cilje.
- Naslednja domneva izhaja iz dveh konceptov operativnega oblikovanja: točke osredotočenja in posrednega pristopa. V našem primeru obstaja domneva, da bi katera od terorističnih organizacij uporabila posredni pristop, kar pomeni napad na najbolj ranljivi del zveze Nato. To so države, ki so vojaško manj razvite: Romunija, Madžarska, Italija in tudi Slovenija. Točka osredotočenja napada bi bil torej najbolj ranljivi del zavezništva in tako bi poskušali vplivati na enotnost in oslabitev zveze Nato.

Glede na predstavljena dejstva in domneve vendarle obstaja verjetnost napada z orožjem za množično uničevanje tudi na ozemlju RS ali v sosednjih državah.

Odgovori na vprašanje, ali je načrtovanje obrambe in zaščite pred orožjem za množično uničevanje v Sloveniji ustrezno na politični, strateški, operativni in taktični ravni, s posebnim poudarkom na načrtovanju v SV, so:

- Načrtovanje obrambe pred orožjem za množično uničevanje na politični ravni je ustrezno in celovito ter sistematično opredeljeno v zakonodajnih dokumentih, kot so: Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu, Resolucija o strategiji nacionalne varnosti, Zakon o obrambi, Zakon o službi v SV, Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami in Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi.
- Deklaracija, Resolucija, zakoni in Državni načrt so med seboj usklajeni in vsak dokument ustrezno opredeljuje priprave, ukrepe, organe, postopke in usklajeno delovanje vseh struktur države pri obrambi pred orožjem za množično uničevanje.
- Glede na poslanstvo, naloge, zmogljivosti in učinkovit proces poveljevanja in kontrole SV bi bilo treba na ustrežnejši način opredeliti delovanje SV. Enote SV bi morale pri tovrstnih napadih takoj nastopiti. Vodenje usklajevanja uporabe vseh sil in sredstev na prizoriščih bi moralo biti v pristojnosti SV; predvsem zaradi učinkovitega sistema poveljevanja in kontrole ter zaradi zmogljivosti, ki jih ima za vzpostavitev različnih povezav in varovanj območij.
- Dejstvo je, da je načrtovanje obrambe pred orožjem za množično uničevanje v Sloveniji ustrezno, razen neustreznega načrtovanja uporabe SV. Drugo vprašanje pa je, ali so v normativnih aktih opredeljeni organi pripravljeni in usposobljeni za delovanje v takšnih razmerah. Naslednje vprašanje, ki se ob tem zastavlja, je, ali so predvidene zmogljivosti pri obrambi in zaščiti pred orožjem za množično uničevanje ustrezne.

Sklep Pravna podlaga ali normativna ureditev načrtovanja obrambe pred orožjem za množično uničevanje v RS je ustrezna in celovita ter opredeljena v Deklaraciji o skupnem boju proti terorizmu, Resoluciji o strategiji nacionalne varnosti, Zakonu o obrambi, Zakonu o službi v SV, Zakonu o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami in Državnem načrtu zaščite in reševanja ob uporabi orožij za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi.

Edina pomanjkljivost se kaže v neustreznem načrtovanju delovanja SV pri obrambi pred orožjem za množično uničevanje. SV v prvem valu obrambe (takoj ali najpozneje v 30 minutah) pred orožjem za množično uničevanje sodeluje samo z eno enoto, in sicer s helikoptersko enoto. Naslednja uporaba enot SV je predvidena komaj v tretjem valu, tj. v 24 urah in več. Glede na poslanstvo, naloge, zmogljivosti in učinkovit proces poveljevanja in kontrole SV, bi bilo treba na ustreznejši način opredeliti njeno delovanje. Enote SV bi morale biti pri tovrstnih napadih takoj aktivirane.

Načrtovanje obrambe v SV na strateški, operativni in taktični ravni je ustrezno opredeljeno v njenih aktih vodenja in poveljevanja. Akti vodenja in poveljevanja so usklajeni s pravnopolitičnimi podlagami in omogočajo pripravo, organiziranje, vodenje in izvedbo ukrepov obrambe in zaščite pred orožjem za množično uničevanje.

Ogroženost RS z orožjem za množično uničevanje je nizka, vendar mogoča. Najbolj verjetna bi bila uporaba kemičnega ali biološkega orožja.

Literatura

1. Allison G. (2006): *Nuclear terrorism, the risks and consequences of the ultimate disaster*, London, Constable.
2. Bolz Jr. F., Dudonis. J. K., in Schulz. P. D. (2005): *The counterterrorism handbook, tactics, procedurs and techniques*, London, CRC press.
3. Čaleta, D. (2010): *Oborožene sile in terorizem v luči konfliktov 21. stoletja*, Ljubljana, PDRIU v sodelovanju z Inštitutom za korporativne varnostne študije.
4. Furlan, B., Pelaj, A., Boži,č D., Cerkovnik, J. (2007): *Navodilo za štabno delo*, Ljubljana, PDRIU.
5. Hashim S. A., Russell A. J. (2006): *Proliferation of weapons of mass destruction in the Middle East: Directions and policy options in the new century*. New York, Palgrave Macmillan.
6. Ivanuša, T., Podbregar I. (2008): *Terorizem in jedrska, radiološka, kemična ter biološka obramba*, Ljubljana, PDRIU.
7. Ivanko, Štefan (2007): *Raziskovanje in pisanje del. Metodologija in tehnologija raziskovanja ter pisanja strokovnih in znanstvenih del*. Ljubljana (i.e.) Kamnik: Cubus image.
8. Kikendaze, T., Ozeren S., Gunes D. (2007): *Terrorisem as a social reality: Understangig terrorisem: Analysis of Sociological and psychological aspests*, Amstredam, Berlin, Tokyo, Washington, IOS press.
9. Mahen S. in Griset L. P. (2008): *Terrorisem in perspective*, London, Sage publication, inc.
10. Michael L. (2007): *On nuclear Terrorism*, Cambridge, Harvard University Press.

11. Nedog, J. (2002): *Samomorilski napadi. Obramba* 34(3), str. 55–57.
12. NSA (2002): *Reporting Nuclear Detonations, Radioactive Fallout and Biological and Chemical Attacks and Predicting Associated Hazards (STANAG 2103, ATP-45 (A))*, Brussels.
13. Pelaj, A. (2005): *Navodila za operativno načrtovanje, Revizija 1, Koordinirani osnutek junij 2004, PDRIU, prevod, Ljubljana.*
14. Pelaj, A. (2005): *Zavezniška združena doktrina za operativno načrtovanje, Ratificirani osnutek, (2006), PDRIU, prevod, Ljubljana.*
15. Podbregar I., Ivanuša, T. (2007b): *Avian influenza: The threat of pandemic is real, if not inevitable who will protect the security/armed forces in the case of pandemic?. V: Jones, A. , 14th TIEMS Annual Conference, Trogir, Croatia, June 5th – 8th.*
16. Podbregar I., Ivanuša, T. (2008): *Obveščevalna dejavnost na področju zdravstva-MEDINT, Maribor, Zavod za varnostne strategije.*
17. Podbregar, I. Mulej, M., Pečan, S., Podbregar N., Ivanuša, T., (2010): *Informacija kot »bojna« podpora kriznemu odločanju, krizni komunikaciji in delovanju, Maribor, Zavod za varnostne strategije.*
18. Rode, A. (2007): *Vojaška obveščevalna dejavnost. Magistrsko delo, Celje, Fakulteta za logistiko.*
19. Rode, A. (2010): *Vojaška obveščevalna dejavnost-aktivna obramba pred JRKB/E terorizmom. Doktorska disertacija, Maribor, Fakulteta za logistiko.*
20. Svete, U. (2007): *Asimetrični konflikti in mirovne operacije, Poljče, Center za obrambno usposabljanje, 19. 11. 2007.*

Viri

1. Allison, Graham T., Matthew Bunn, Ashton Carter, John Deutch, Richard Falkenrath, John Holdren, Robert Newman, in Joseph Nye (1997): *Obramba ZDA pred orožjem za množično uničevanje. Memorandum, Harvard University, Belfer Center za znanost in mednarodne zadeve.*
2. *Deklaracija o skupnem boju proti terorizmu, Uradni list RS, št. 81/2001.*
3. *Državni načrt zaščite in reševanja ob uporabi orožij ali sredstev za množično uničevanje v teroristične namene oziroma terorističnem napadu s klasičnimi sredstvi, Šifra 214-00-167/2003-30, 14. 2. 2005.*
4. *Direktiva načelnika GŠSV št. 842-1/2009-33.*
5. *Načrt poveljnika poveljstva sil številka: 842-1/2010-7 z dne 12. 1. 2010.*
6. *Resolucija o strategiji nacionalne varnosti, Uradni list RS, št. 56/2001.*
7. *Zakon o obrambi, Uradni list RS 103/2004.*
8. *Zakon o službi v SV, Uradni list RS 68/2007.*
9. *Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami, Uradni list RS 51/2006.*
10. <http://www.satp.org/satporgtp/countries/shrilanka/terroristoutfits/LTTE.HTM> z dne 10. 1. 2011.
11. <http://www.jihadwatch.org/> z dne 10. 1. 2011.